

Nr 30/1968-69.

STORA UTSKOTTETS betänkande nr 30/1968-69 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag om ändring av landskapslagen angående Ålands lyceum. (Nr 42/68)

Landstinget, som i ärendet mottagit lagutskottets betänkande nr 21/1968-69 har däröver inbegärt stora utskottets utlåtande.

Efter behandling av ärendet får stora utskottet, som hört rektor Börje Karlsson vördsamt anföra följande:

Landskapsstyrelsens förslag om inrättande av en särskild direktion för Ålands lyceum bör ses såsom ett led i en numera allmän strävan till att i högre grad än hittills integrera skolorna med samhället i övrigt, vilket framförallt innebär, att elevernas föräldrar bör ha möjlighet att på ett lätt och trovärdigt sätt få uppgifter om vad som inträffar i skolan och varför det sker. Samtidigt skulle informationen också mellan lärare och elever fördjupas.

Eleverna saknar i dag officiella medel att påverka skolfrågornas reglering och de beslut som fattas i skolan. Detta känner de numera både biologiskt och psykiskt tidigare utvecklade unga som en stor brist. Också med tanke på skolans förvaltning och arbete kan det vara nyttigt att åstadkomma ett system, som erbjuder eleverna möjlighet att påverka förhållandena på sin arbetsplats eller -omgivning. Slutligen vore avsikten den att i högre grad än hittills aktivera även lärarna själva i att deltaga i och påverka skolans administrativa verksamhet. Till samarbetet mellan lärare, föräldrar och elever anknyter dessutom frågeställningarna kring skoldisciplinens upprätthållande och elevernas rättsskydd, om vilka nu gällande stadganden och föreskrifter knappast längre kan anses ändamålsenliga.

Såsom ett förutsatt samarbetsorgan i syfte att befrämja skolans ändamål skulle direktionen ha en ytterst viktig uppgift att fylla. I princip borde direktionen ha ett tillräckligt stort antal medlemsplatser ungefär lika fördelade mellan lärare, föräldrar och elever. I möjligaste mån borde direktionens medlemmar utses för ett kalenderår åt gången genom val med slutna röstsedlar inom respektive intressegrupp. För medlemmarna skulle utses personliga suppleanter. Med tanke på straffbarhetsålderns inträde borde elevrepresentant ha fyllt 15 år. Ur vissa aspekter synes det jämväl tänkbart att rektor ej skulle vara självskriven medlem i direktionen, däremot valbar. I fall rektor ej ingår i lärarrepresentationen borde han likväl övervara direktionssammanträdena och därvid äga yttranderätt. Normalt skulle rektor föredraga ärendena i direktionen.

Direktionen kunde inom sig utse ordförande, viceordförande och sekreterare. Ordföranden och viceordföranden borde dock ha fyllt 21 år.

Ett effektivt skolsamarbete och utvecklandet av elevernas ansvar förutsätter, att direktionen anförtros uppgifter som fordra beslut och ej allenast avse utlåtanden och framställningar, ehuru de sistnämnda givetvis skulle utgöra en viktig del av direktionens arbete. Direkti-
onens huvuduppgifter borde vara utvecklandet av samarbetet såväl inom skolan som mellan skolan och hemmet, informationsverksamhet, biträdande av landskapsstyrelsen vid skolans övervakning, utfärdande av ordningsregler för skolan och utdömandet av disciplinära straff med undantag för lindringare ordningsförseelser. Härutöver kunde direktionen givas beslutanderätt i ett stort antal frågor av rent praktisk art, varigenom landskapsstyrelsens egen arbetsbörda i motsvarande grad kunde underlättas. I gengäld kunde föräldrarrådet avskaffas.

De av stora utskottet ovan skisserade allmänna synpunkterna på skol-
direktionen överensstämmer i stor utsträckning med dem, som framförts av lagutskottet, vilket också i övrigt genomfört betydande förbättringar i lagförslaget. Stora utskottets och lagutskottets ställningstagande till direktionen och dess uppgifter avviker dock i väsentlig grad från landskapsstyrelsens framställning. Då landskapsstyrelsen förberett sin framställning i brådskande ordning utan att frågorna kring direktionen, genom anskaffande av bl.a. lärarkollegiets och andra utlåtanden samt övrig utredning i den utsträckning och omfattning stora utskottet finner nödigt hunnit anskaffas, anser stora utskottet att lagförslaget bör förkastas för ytterligare beredning. Därtill är tiden redan nu så långt framskriden att lagen svårligen skulle hinna träda i kraft så snart att det bleve möjligt att vidtaga de härav föranledda praktiska åtgärderna bl.a. då utfärdande av nya ordningsregler för skolan, till nästa läsårs början.

I riket har statsrådet den 1 februari 1968 tillsatt en kommitté, den s.k. Aattonenska kommittén, med uppgift att i brådskande ordning utreda bl.a. nu berörda frågor. Enligt vad stora utskottet erfarit, torde kommittén ännu denna vår komma att avgiva sitt delbetänkande om statsläro-
domsskolorna. Då det med tanke på vårt med statsskolorna överensstämmande skolsystem vore värdefullt att taga del av det förväntade kommitté-
betänkandet, synes ett uppskov med landskapslagstiftningen även på denna grund vara motiverat.

Vid hänvändelse till landskapsstyrelsen har denna förklarat sig in-
förstådd med de av stora utskottet framförda synpunkterna i sistnämnda avseende. Enligt landskapslagen om landskapsförvaltningen torde land-

-3-

skapsstyrelsen dock ha möjlighet att interimistiskt tillsätta ett organ motsvarande den tilltänkta direktionen med främsta uppgift att utarbeta förslag till nya ordningsregler för skolan. Nya ordningsregler bör nämligen kunna fastställas omedelbart efter den nya lagens ikraftträdande. På grund av ärendets brådskande natur föreslår stora utskottet i en särskild hemställningskläm ytterligare, att landskapsstyrelsen skulle givas i uppdrag att om möjligt till Landstingets instundande höstsession, inkomma med ett nytt lagförslag i ämnet, varvid de av stora utskottet framhållna synpunkterna i nödig utsträckning skulle beaktas. För vinnande av överskådlighet vid lagens tillämpning anser utskottet en total revision vara påkallad.

Med hänvisning till det ovan anförda får stora utskottet förtydligt förordningssamt föreslå

att Landstinget måtte förkasta det i landskapsstyrelsens framställning ingående lagförslaget.

För den händelse Landstinget omfattar stora utskottets förslag, föreslår utskottet ytterligare

att Landstinget i samband med ärendets tredje behandling ville hos landskapsstyrelsen hemställa om, att denna om möjligt till Landstingets instundande höstsession skulle inkomma med ett nytt lagförslag i ämnet, varvid de av stora utskottet framförda synpunkterna i nödig utsträckning vunnit beaktande.

Mariehamn, den 16 april 1969.

På stora utskottets vägnar:

Albin Johansson
ordförande

./ Erik Rask
sekreterare.

Närvarande i utskottet: ordföranden Albin Johansson, viceordföranden Alarik Häggblom, ledamöterna Gustav Adolf Boman, Olof M. Jansson, Sven Friberg, Carl Karlsson, Börje Hagström, Georg Wideman, Sven Lemberg och Erik Lundqvist.